

I Z P O V I J E S N O G D R U Š T V A H R V A T S K E

ZAPISNIK GLAVNE GODIŠNJE SKUPŠTINE »POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE« ODRŽANE 6. TRAVNJA 1952.

Pošto je radno predsjedništvo, sastavljeno od dra M. Protege, dra K. Bastaića i prof. B. Ljubratovića, preuzelo vodenje skupštine, predsjedatelj dr. Protega pozdravlja izaslanika Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu, dra Butorca, i čita pozdravne telegrame historijskih društava NR Srbije i Bosne i Hercegovine.

Izveštaj o radu društva podnio je član upravnog odbora dr. Jaroslav Šidak.

Govoreći najprije o organizacionim pitanjima, on je istakao, da je pitanje tajnika, od prošle skupštine u travnju 1951, ostalo do kraja otvoreno, jer oba tajnika (prof. M. Salzer i K. Mali) nisu iz opravdanih razloga mogla vršiti svoju dužnost. Zbog toga je težište tekućeg rada ležalo na potpredsjedniku dru. Protegi i pomoćnoj kancelarijskoj sili, a odbor nije u cijelosti mogao razviti sve one oblike rada, koje mu je prošla skupština stavila u dužnost.

Od sekcija radila je redovito samo sekcija za ekonomsku historiju (pročelnik dr. R. Bičanić), koja ima 22 člana, a održala je ova predavanja: R. Bičanić, Odnos ekonomske povijesti prema drugim društvenim (povijesnim i ekonomskim) naukama; B. Kojić, Lošinjska mornarica; D. Roller, Agrarni odnosi u Dubrovniku XIV.—XV. stoljeća; Z. Herkov, Denarius Croaticus u XVIII. st.; R. Bičanić, Žitna trgovina u Hrvatskoj u XVIII. i u 1. pol. XIX. st.; Sl. Štampar, William Petty. Sekcija za pravnu historiju (pročelnik dr. F. Čulinović) održala je ova predavanja: I. Milić, O pravu bližike; M. Barada, Postanak hrvatske države; B. Stulli, Bibliografija statuta istarskih gradova; F. Čulinović, Državno-pravni položaj Hrvatske po hrvatsko-ugarskoj nagodbi od 1868. Sekcija za nastavu povijesti u srednjoj školi (pročelnik M. Salzer) nije mogla da radi zbog objektivnih poteškoća, a sekcija za proučavanje razdoblja NOB-e nije ni osnovana.

Kako inicijativni odbor u Slav. Brodu, osnovan 1951, nije ništa uradio u pogledu konačnog formiranja podružnice, a druge podružnice nisu u međuvremenu osnovane, preostaje samo jedna podružnica — u Dubrovniku.

Podružnica u Dubrovniku, osnovana 15. V. 1950, ima danas 70 članova. Do svoje prve glavne godišnje skupštine, održane 10. XII. 1951, priredila je 8 predavanja, i to: dr. V. Foretić, Dubrovački arhiv; I. Beritić, Dubrovačke zidine i utvrđenja; dr. V. Bazala, Medicina u starom Dubrovniku; A. Benussi, Numizmatika u Jugoslaviji (uz malu izložbu starog novca); J. Luetić, O zadacima Pomorskog muzeja; isti, O dubrovačkom pomorcu, kapetanu Ivanu Kaznačiću, posljednjem dubrovačkom konzulu u Genovi; Ž. Muljačić, Neobjavljena pisma A. Fortisa; J. Matković, Britanska okupacija dubrovačkih otoka 1815—1815. Osim toga je jedna grupa članova obašla, pod vodstvom konzervatora L. Beritića, gradske zidine i utvrde, a priređene su i ekskurzije: u Petrovo Selo kod Osojnika, zbog topografskog istraživanja sela Kutlara i Kurila te ruševina crkve sv. Pankracija; na Brgat, zbog topografskog istraživanja položaja Željezna Ploča i mjesta, na kojem je u sredini XV. st. stajalo utvrđeno selo Tumba, te zbog utvrđivanja trase starog puta u Hercegovinu i položaja Carine: u

Rijeku kod crkve sv. Duha, s pleternom ornamentikom, i u selo Knezicu, gdje je pronađena rimska nadgrobna ploča s natpisom; na stari dubrovački vodovod i otoke sv. Andriju, Bubaru, Mrkan i Supetar; na Spion i Gradac, gdje su pronađene stare zidine i ruševine s ostacima posuda.

Neki odbornici i članovi podružnice predavali su u Radio-Dubrovniku, Pučkom sveučilištu i prilikom proslave »Dana spomenika« (L. Beritić, O čuvanju spomenika: V. Foretić, Važnost arhiva u suvremenom životu), a vrlo su aktivno sudjelovali i u organizaciji Dubrovačkog festivala 1950. Naučni i publicistički rad razvili su osobito V. Foretić, L. Beritić, J. Luetić i V. Bazala.

Odbor podružnice je zaključio, da svoju djelatnost proširi na čitav teritorij stare Republike, pa je u tom pravcu angažirao muzejsko-konzervatorske povjerenike-surađnike u Lopudu, Stonu i Cavtatu.

Povijesnom društvu Hrvatske pristupilo je 1951. u cijelosti Društvo za povijesna i kulturna pitanja Istre u Puli. Ono je zadržalo svoju organizacionu i financijsku samostalnost, ali je njegov slučaj utoliko specijalne prirode, što ono nije samo historijsko društvo, nego obuhvaća u svom radu i različita druga naučna područja. Potkraj 1951. imalo je 85 člana. Svoj rad razvija u ovim oblicima: 1. predavanja (jedamput mjesečno), 2. izleti pod stručnim vodstvom i 3. pripremni radovi na vodiču po Istri, pripremanje i objelodanjivanje znanstvenih radova. Premda je društvo namjeravalo da izdaje svoj časopis, zaključeno je, da PDH osnuje zasada širu redakciju sa članovima iz svih republika, koja bi za g. 1953. pripremila jedan istarski godišnjak. U vezi je s ovim pitanjem i pokretanje posebnog časopisa riječkog arhiva (u red. dra I. Beuca), pri čem treba razmotriti, da li takvo rasipanje snaga ne bi nepovoljno utjecalo na kvalitetu spomenutog godišnjaka. Pulsko društvo pokreće danas kao najaktuelnija pitanja odašiljanje jedne ekspedicije etnografa 1952. u Istru i osnivanje Muzeja NOB-e u Puli, pa se u tom pogledu obraća za pomoć prije svega našem društvu.

Prof. Šidak daje zatim pregled rada na području hrvatske historiografije u prošloj godini i zaključuje, da su glavna njegova obilježja ova: 1. uglavnom zaslugom Jugoslavenske akademije posvećuje se posebna pažnja izdavanju izvorne grade; 2. monografski se obrađuje osobito ekonomska i društvena problematika, pa se u tom produbljivanju naučne materije nesumnjivo odražava utjecaj marksističkog shvaćanja povijesti; 3. sve se više afirmiraju mladi naučni radnici, od kojih su mnogi objelodanili u tom razdoblju različite priloge; 4. naučna se kritika dobro razvija, ali ostaje uglavnom ograničena na Hist. zbornik.

PDH je svojom izdavačkom djelatnošću imalo znatan udio u tom radu. U toku prošle godine izašle su III. i IV. knjiga Hist. zbornika (u svemu 900 strana), u kojim u je surađivalo oko 40 autora (također iz Slovenije i Bosne). Izlazak ovih knjiga omogućili su svojom financijskom pomoći Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu — zalaganjem drugarice Mali dobilo je društvo subvenciju od 100.000 din., koju je u cijelosti uložilo u Zbornik — i Školska knjiga. Međutim, zbog povećanih troškova Zbornik se ne može pretvoriti u 5-mjesečnik, kako to zahtijevaju potrebe naše nauke, nego će ove godine, u najboljem slučaju, izaći u 2 sveska po 10 araka.

Distribucija posljednjih dviju knjiga bila je slabo organizirana: od III. knj. prodato je u 9 mjeseci 867 primjeraka, od IV. knj. u 2½ mjeseca svega 522.¹ a i od tih je 125 otkupilo naše društvo za svoje članove i zamjenu s drugim časopisima. U neke veće gradove izvan Zagreba (Split, Rijeka) nije HZ uopće dospio, u nekima

¹ Do kraja prosinca 1952 prodano je oko 700 primjeraka.

je prodaja pala na minimum (u Beograd je otišlo 50 primj. III. knj. i 20 primj. IV. knj.), a u samom Zagrebu obaviještena je javnost o izlasku IV. knj. putem radija i novina tek nakon što je ona povučena iz knjižarskih izloga.

Jedan od načina, kako se može olakšati raspačavanje Zbornika, pokazuje naša podružnica u Dubrovniku, koja je među svojim članovima prodala po 30 primjeraka III. i IV. knjige, a i »Školska knjiga« pristupa danas novim metodama u reklamiranju svojih izdanja:

Ove godine pokreće PDH svoj drugi časopis, koji će biti posvećen isključivo povijesti umjetnosti i arheologiji. Pripremni radovi za izdanje I. godišta već su u toku.

U Maloj historijskoj knjižnici izašla su djela: A. Cesarec, Kriza stranke prava i hrvatski »komunari« 1871. (s uvodom i pogovorom dra J. Šidaka); V. F. Semjonov, Velika engleska revolucija (s pogovorom dra J. Šidaka); V. Bogdanov, Starčević i stranka prava prema Srbima i prema jedinstvu južnoslavenskih naroda; B. Krizman, O dubrovačkoj diplomaciji. Broj prodatih primjeraka kreće se između 2.100 i 1.350,² pa su, prema tome, ova izdanja naišla na dobar prijem u javnosti. Međutim, plan za g. 1952. nije na vrijeme izrađen, a ni dva obećana rada nisu dovršena, pa je u izlaženju MHK nastao zastoj, koji još uvijek traje.

Od pojedinih akcija, koje je PDH poduzimalo u toku prošle godine, najvažnija se odnosila na pitanje daljnjeg opstanka Povijesnog muzeja Hrvatske. Naše društvo je, u zajednici s Društvom muzejsko-konzervatorskih naučnih radnika, zastupalo stajalište, da Povijesni muzej treba i dalje da postoji.

Savjetovanje historičara, koje je prošla skupština stavila u dužnost novom odboru, nije uspjelo organizirati zbog različitih smetnja, koje su se pojavile izvan Društva. Postoji, međutim, mogućnost, da se ono pripremi ove godine u najužoj vezi s Višom pedagoškom školom, prigodom održavanja savjetovanja s njezinim apsolutima.

Koordinacioni odbor historijskih društava FNRJ, u kojem PDH zastupaju dr. M. Protega i dr. J. Šidak, održao je u toku prošle godine dva sastanka. Na posljednjem sastanku, održanom 26. i 27. III. 1952., raspravljalo se o različitim aktuelnim pitanjima, pa je donesena rezolucija, koja glasi:

»Koordinacioni odbor Istoriskih društava FNRJ održao je 26. i 27. marta 1952. god. sednicu na kojoj se raspravljalo o sledećim pitanjima: 1. o nekim negativnim pojavama u našim istoriskim publikacijama; 2. o časopisu »Nastava istorije u srednjoj školi«; i 3. o novim oblicima rada Koordinacionog odbora, a naročito o sazivanju saveznog kongresa istoričara.

I. U diskusiji o nekim štetnim pojavama i tendencijama koje su izbile u izvesnim istoriskim publikacijama i polemikama poslednjih godina, izneto je uglavnom sledeće mišljenje Koordinacionog odbora:

U publikacijama, koje bi po svom naslovu trebalo da obuhvate istoriju svih naroda FNRJ bilo u celini, bilo u pojedinim periodima, bilo pojedine njene strane, — najčešće se ozbiljnije pristupa u stvari samo istoriji svog naroda. Istorija ostalih naroda, međutim, daje se sa mnogim krupnim pogreškama, u bitno manjem, nesrazmernom obimu, pa se čak ostavljaju i čitava stoleća potpuno neobrađena. Takve

² Do kraja listopada 1952 dostigao je broj prodanih primjeraka visinu od 2404 odnosno. najniži, 1883.

publikacije — bez obzira na dobru nameru njihovih pisaca — pretstavljaju, naročito ukoliko se radi o priručnicima za visoko kvalifikovane kadrove, stvarno opasnu dezinformaciju, koja izaziva pored toga i opravdani otpor istoričara drugih naroda i kritiku nivoa naše nauke i inostranstvu. Razumljivo je da je jednom autoru teško da svestrano poznađe i da podjednako dobro obradi istoriju svih naših naroda. Ali grešaka i propusta u publikacijama ove vrste bilo bi nesumnjivo manje, ako bi se njihovi autori koristili više saradnjom i pomoći istoričara i onih područja čijom istorijom sami ne vladaju u dovoljnoj meri.

Još su opasnije tendencije koje se ispoljavaju u nekim monografijama, čiji pisci — ili načinom obrade i postavljanjem problematike pod osetnim uticajem predratne građanske historiografije, ili pak i sami pretstavnici generacije istoričara između dva svetska rata — sa nedovoljnom pripremom u pogledu poznavanja izvora pristupaju rešenju u nacionalnom pogledu veoma osetljivih problema u istoriji nekog drugog naroda FNRJ, pa autoritativno donose nova, nedovoljno argumentisana rešenja, odražavajući šovinističke stavove naše predratne građanske historiografije, na pr. u odricanju ili nedovoljno preciznom i suviše uopštavanom suzbijanju teorija o kulturnom nasleđu, u dodeljivanju kulturnih spomenika pa čak i etničke teritorije drugog naroda svome narodu u t. d.

Kritika pomenutih pogrešaka nesumnjivo je opravdana, ali se i u tom pogledu pada u opasnu grešku, da se stav pojedinaca i pojedinih radova pretstavlja ponekad kao stav čitave današnje historiografije onog naroda kome pripada pisac kritikovanog rada, umesto da se određeno polemiše protiv takvih pojava kao protiv pojava uticaja i ostataka građanske historiografije pa tom prilikom nastupa protiv teorija iste vrste i u historiografiji svog naroda, koje su u izvesnoj meri uticale i na formulacije kritikovanog rada. Na taj način ne samo da pitanja nije moguće prečistiti, već se i kritika sama stvarno, a ponekad i namerno stavlja na pozicije spornih teorija građanske historiografije i zauzima i sama šovinističke stavove.

Ove pojave uticaja nacionalističkih stavova predratne građanske historiografije u radu nekih istoričara pretstavljaju dosta veliku opasnost u našoj historiografiji, jer podrivaju jednu od osnovnih tekovina naše narodnooslobodilačke borbe: s rešenjem nacionalnog pitanja nerazdvojno povezano bratstvo i jedinstvo jugoslovenskih naroda.

Pretstavnici istoriskih društava složili su se u tome, da u svim istoriskim društvima ove pojave treba podvrći ozbiljnoj diskusiji i kritici. Dalje, u radovima koji obuhvataju istoriju svih jugoslovenskih naroda, potrebno je da pisci ili rade zajednički, kolektivno, ili u većoj meri sarađuju sa istoričarima onih naroda čijom istorijom ne vladaju u dovoljnoj meri. Veću pažnju treba obratiti kritici, i to s jedne strane kritici radova koji bi izišli kod svog naroda a mogli bi vredati neki drugi narod, a s druge strane i — u svim našim istoriskim časopisima — kritici koja bi pratila na ozbiljnoj visini historiografski rad u svim našim republikama a ne samo u svojoj, i koja bi povezivala tešnje sve naše naučne radnike i istoričare uopšte.

II. Po pitanju saveznog časopisa »Nastava istorije u srednjoj školi«, zaključeno je: 1. da se dvobroj 4—5 za 1951. god. što pre preda za štampu; 2. da se, ukoliko to bude potrebno, Koordinacioni odbor obrati kako saveznom Savetu za nauku i kulturu tako i republičkim savetima s molbom za materijalnu pomoć dok časopis ne bude bio u stanju da se sam izdržava; 3. pojedina istoriska društva preuzela su obavezu u pogledu priloga za drugo godište časopisa.

III. Koordinacioni odbor je zaključio da se otpočne sa prvim pripremnim radnjama za savezni kongres istoričara. U istoriskim društvima pojedinih republika

treba otpočeti diskusiju po pitanju kongresa, a po tom će Koordinacioni odbor doneti konkretnije zaključke. Kongres bi se mogao održati krajem 1953. ili početkom 1954. godine.«

Zaključujući svoj izvještaj, prof. Šidak smatra, da pred novim odborom stoje ovi zadaci:

1. nastojati, da se povećanjem broja članova Društvo što više finansijski osamostalji;
2. organizirati što užu suradnju sa srednjoškolskim nastavnicima;
3. razviti rad u sekcijama i osnovati one, koje su bile već prije predviđene;
4. osnovati daljnje podružnice;
5. pripremiti za ovu godinu savjetovanje historičara;
6. osigurati izlaženje društvenih časopisa;
7. izraditi što prije plan za MHK-u;
8. osigurati suradnju u časopisu »Nastava historije u srednjoj školi«;
9. pružiti svu potrebnu pomoć Društvu za povijest i kulturna pitanja Istre.

Poslije izvještaja o radu odbora, blagajnik prof. F. Močanin podnio je blagajnički izvještaj. Stanje društvene blagajne bilo je, prema njemu, na dan I. IV. 1952., kako slijedi:

A) P r i h o d i

Saldo na dan 1. V. 1951.	202.751.—
Pomoć Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu za sniženje cijene Historijskog zbornika	152.000.—
Naplata za primjerke Historijskog zbornika prodane članovima uz popust	21.328.—
Naplata separata od suradnika Hist. zbornika	2.880.—
Naplata za druge edicije Pov. društva prodane članovima uz popust	184.—
Članarina	6.511.—
Razno	29.—
Ukupni prihodi	365.663.—

B) R a s h o d i

Honorari za suradnju u Hist. zborniku	188.950.—
Jezična korektura za Hist. zbornik	1.200.—
Primjerci Hist. zbornika za zamjenu i prodaju članovima uz popust	51.496.—
Separati iz Hist. zbornika	9.162.—
Poštarina (uglavnom za ekspediciju Hist. zbornika)	9.896.—
Primjerci drugih edicija Povj. društva za zamjenu i prodaju članovima uz popust	5.984.—
Pomoć podružnici u Dubrovniku	10.000.—
Pomoćna sila u kancelariji	27.624.—
Kancelarijski i manipulativni troškovi	7.054.—
Dostava i čišćenje prostorija	9.005.—
Putni troškovi	5.528.—
Preseljenje i adaptacija novih društvenih prostorija	3.910.—
Oglaš glavne skupštine u »Vjesniku«	858.—
Saldo 31. III. 1952	38.988.—
Ukupni rashodi	365.663.—
Saldo na 1. IV. 1952.	38.988.—

Pošto je prof. T. Čubelić, u ime Nadzornog odbora, izjavio, da je blagajna pro-nađena u redu, pristupilo se diskusiji. U njoj su sudjelovali: F. Moačanin, K. Bastaić, J. Ravlić, M. Protega, Vj. Štefanić, T. Čubelić, B. Stulli, O. Mandić, V. Bogdanov, M. Prelog, M. Despot i J. Šidak. U diskusiji su raspravljena različita pitanja u vezi s izvještajem — pri čem je drug Ravlić upozorio, da bi godišnji izvještaj morao biti **podnesen pismeno** i u sažetijem obliku —, a glavna pažnja posvećena je pitanju, kakve oblike rada treba Društvo da razvije u proučavanju istarske prošlosti i nauč-nom suzbijanju ponovo oživljenih nastojanja talijanske iredente, kako u opće-politič-kom pogledu, tako i u historiografiji. U vezi s imperijalističkom hajkom, koja se u posljednje vrijeme razmahala u Italiji, skupština je, na prijedlog dra O. Mandića, zaključila, da drugu E. Kardelju uputi ovaj telegram:

Članovi Povijesnog društva NR Hrvatske, okupljeni na svojoj godišnjoj skup-štini u Zagrebu 6. aprila 1952., s najvećim negodovanjem prate pokušaje, da se naro-dima Jugoslavije nametne još jedno nepravedno rješenje, kojemu je konačan cilj, da se otrgne jedan dio teritorija naseljenog Slovencima i Hrvatima.

Ogorčeni smo, da se ponavlja pokušaj diplomatskog pritiska i ucjenjivanja. Takav je postupak godine 1920. doveo do ugovora o Rapallu, kojim je više od pola milijuna Hrvata i Slovenaca u Istri, Trstu i Slovenskom Primorju bilo osuđeno na dvadesetpetgodišnje ropstvo. Oni koji to danas čine, zaboravljaju da nemaju više posla sa slabim Kraljevstvom SHS, u kojemu su glavnu riječ vodili diplomatski pred-stavnici evropskih velesila, a ne interesi naroda, spremnih da brane svoja dostignuća.

Šoviniistička i imperijalistička kampanja, koja se u Italiji vodi protiv naše zemlje, pokazuje, da neki talijanski krugovi nisu ništa naučili od historije i da ne žele od nje ništa naučiti. Prošlost bi ih mogla podučiti, da su svi osvajači sa Zapada pokušali upotrijebiti Istru i Slovensko Primorje kao odskočnu dasku za daljnje prodiranje na Balkan. Na tom teritoriju izredali su se Franci, Mlečani, Habsburgovci, talijanski fašisti i Hitlerovi nacisti. Svi su ti osvajači držali pod svojom vlašću krajeve, koje su naši pređi naselili pred četrnaest stoljeća. Prošlost bi morala poučiti iredentiste, fašiste i imperijaliste, da su svi ti osvajači nestali iz onih krajeva, a da je naš narod tamo ipak ostao.

Članovi Povijesnog društva NR Hrvatske izražavaju svoju odanost stvari mira i iskrene međunarodne suradnje te ističu, da se takva suradnja ne može postići dikta-tom. Stoga oni pozdravljaju napore, što ih čini naša Vlada, koja uživa bezgranično povjerenje svih naroda Jugoslavije, da odbije taj najnoviji pokušaj talijanskih impe-rijalista. Pozdravljaju također odlučne riječi Maršala Tita, u kojima je izražen stav naših naroda, koji ne traže tuđe, ali zato ne daju ono, što je njihovo, te zahtijevaju da se bez sudjelovanja Jugoslavije ne smije raspravljati o nikakvom rješenju, kojemu bi se na bilo koji način odlučivalo o teritorijima, naseljenim našim narodima«.

Skupština je, osim toga, zaključila da Društvo preuzme inicijativu u pogledu izučavanja istarske povijesti i da novi odbor postavi taj zadatak pred sebe kao vrlo bitan. Uz to je primila prijedlog F. Moačanina, da se od 1. I. 1953 članarina povisi na 20.— dinara.

HISTORIJSKI
ZBORNIK

GOD. V.

1952

BROJ 1—2

HISTORIJSKI ZBORNIK ČASOPIS POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

Uređuje Redakcioni odbor: Oleg Mandić, Jakša Ravlić i Jaroslav Šidak (glavni i odgovorni urednik). Rukopisi i časopisi za razmjenu šalju se na adresu: Historijski seminar, Filozofski fakultet, Zagreb, Trg Maršala Tita 14.
Narudžbe za Historijski zbornik prima »Školska knjiga«, Zagreb, Ilica 28.

SADRŽAJ

	Strana
BOGO GRAFENAUER, Prilog kritici izvještaja Konstantina Porfirogeneta o doseljenu Hrvata	1— 56
LJUBO KARAMAN, O potrebi povezivanja rada arheologa, historičara umjetnosti i historičara u proučavanju ranosrednjovjekovnog perioda sjeverne Hrvatske	57— 62
NIKOLA ŽIC, O podrijetlu stanovništva u gradu Izoli u Istri	63— 70
VLADIMIR MOŠIN, Prepiska ruskog samozvanca Ivana Timoške Akundinova s Dubrovnikom g. 1648.	71— 84
PAVEL SUYER, »Posao Milošiansko-Gajanski« pred gradskim magistratom	85—101
JAROSLAV ŠIDAK, Ćiro Truhelka — njegov život i rad	103—110

OCJENE I PRIKAZI

Marijan Horvat, Oporuka priora Petra. (LJ. KARAMAN)	111—117
Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knj. 283, 1951. (J. LUČIĆ)	117—121
Ferdo Čulinović, Seljačke bune u Hrvatskoj. (J. ŠIDAK—B. SUČEVIĆ)	121—130
O nekim pitanjima društvenog uređenja Hrvatske u srednjem vijeku. (O. MANDIĆ)	131—138
Boško Desnica, Istorija kotarskih uskoka. (B. SUČEVIĆ)	138—145
Miscellanea I, izdanje Drž. arhiva u Zadru. (J. LUČIĆ)	145—148
Турски документи за македонската историја. (K. BASTAIĆ)	149—152
Р. И. ВИПНЕР, Возникновение христианской литературы. (O. MANDIĆ)	152—158

ČASOPISI

Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, N. S. II-VI. (S. M. TRALJIĆ)	159—165
Istorisko-pravni zbornik II, 3—4. (M. HORVAT)	165—169
Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria, N. S. I, 1949. (B. STULLI)	169—176
Historische Zeitschrift, Bd. 171, 172, 1951. (M. GROSS)	176—182

(Nastavak na 3. strani omota)